

פניני הפרשה

נח

עלון מס' 1161

שנה כ"ד התשפ"ג

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

שלוח שלילית

בעצה אחת, החליטו דור הפלגה לעלות לרקיע ולעשות מלחמה, וכן היה רצונם לעשות סמוכות לרקיע שלא יתמוטט כמו שהיה בימי המבול. וכבר נכתבו פירושים וביאורים על מחשבתם שלא היה בה שום הבנה, מה קרה להם ומה הפריע להם שרצו לעשות מלחמה? ועוד יותר משונה מחשבתם השניה איך יעמידו את הרקיע שלא רואים בו לא התחלה ולא סוף? ומה שיותר קשה להבין איך הגיעו למחשבות כה משונות ולרצון להשקיע את מרצם וכספם להבל וריק?

כותב בעל הטורים על הפסוק "ויאמרו איש אל רעהו הבה" סופי תיבות "שלווה", שמפני שלוח יתירה שהיתה להם הטאו. יש כאן לימוד מוסר השכל שכאשר נמצא אדם בחוסר מעש בצורה מופרזת, הוא מגיע למחשבות משונות ונסיגות גדולים, ומבקש לעשות מעשים אשר לא ייעשו. וכבר מבואר במסילת ישרים (פרק א') בענין זה שהאדם נמצא בנסיון בעולם הזה בין אם הוא עני או עשיר, שליו או מיוסר, ולכן התורה מלמדת אותנו את פרשת דור הפלגה ללמדנו שעל האדם לחפש להיות עסוק בתורה ובמצוות ובמעשים טובים, וכפי שמסיימים את תפלת העמידה "ואחרי מצוותיך תרדוף נפשי".

בשיר השירים נאמר "על משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי בקשתיו ולא מצאתיו". האדם מבקש את ה' אך אינו מוצא. והדבר לא מובן הרי הוא רוצה ושונה באהבתו אליו? והפליאה מתעצמת בהמשך הכתוב "אקומה נא ואסובבה בעיר בשוקים וברחובות אבקשה את שאהבה נפשי בקשתיו ולא מצאתיו", מדוע אינו מוצא את ה' הרי מלוא כל הארץ כבודו. אף את השומרים הסובבים בעיר הוא שואל "את שאהבה נפשי ראיתם" אך אינו נענה "כמעט שעברתי מהם עד שמצאתי את שאהבה נפשי". וכיצד לבסוף מצא? אומר רבי מנחם מנדל מרימינוב כי טמון כאן רמז עמוק בהתקרבות להשי"ת. בתחילה מבקש האדם את אהבת השם "על משכבי בלילות" כשהוא שרוי בתענוגות ושלוח, אך למרות שמבוקשו אינו מוצא, כאשר מתעורר האדם ומחפשו בשוקים וברחובות עדיין אינו מוצא, עד שכמעט עובר בכל העיר ומוכיח את אהבתו לה, ואז מוצא את שאהבה נפשו.

מסופר על החפץ חיים שהיה מחפש דבר שהיה צריך בו חיווק, והיה כותב עליו ספר, כמו ספר "שמירת הלשון" ועוד ספרים, והיה מוכר ספרים. בקשו ממנו בני משפחתו כי יטול על עצמו משרה של רבנות באחת העיירות, ויתפרנס ביתר רחבות. אמר להם: לו הייתי מחפש כסף וכבוד, הייתי עושה זאת ברצון, אך מחפש אני רק את מה שהקב"ה רוצה שאעשה ובמה שאפשר להרבות כבוד שמים ולתקן עולם במלכותו יתברך, זה הדבר העיקרי, גם אם אין בזה כסף וכבוד, אך יש בזה את רצון ה', וזה הדבר החשוב ביותר בשבילי.

עצה טובה	מכל מלמדי השכלתי
רגע לפני שמשתחים ב"מודים", כדאי לחשוב על דברים קטנים וטובים שקרו לנו היום או אתמול – ואז להודות. (ר' ידידיה מאיר הי"ו)	מה לומדים מ – חכמת החשבון אם נכתב את הספרה 1, ולידה עוד 1, נקבל את המספר 11. נוסף לידו עוד 1, ויהיה זה 111. אם נכתב עשר פעמים את הספרה 1 זו ליד זו, נגיע למעל מיליארד! אבל אם נכתב את עשרת המספרים הללו בעשרה דפים נפרדים, לא יהיה בידינו אלא עשר יחידות! נלמד מכך שפאשר יחידים נצבים יחדיו זה לצד זה, פוחם מכפל עשרת מונים, ואלו פאשר כל אחד פועל בנפרד, אין לו אלא את כוחו המגבל. (הגאון רבנו יוסף חיים זצ"ל בספרו "עוד יוסף חי" סוף פרשת הקט).

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"היצר הרע מסיח דעתו של אדם מענין המיתה, ומפתהו לאמר עוד היום גדול, ועתה תעשה תאוותיך בעולם הזה ותשבע ותתענג מדשן טובתה, וכאשר יגיעו ימי הרעה תעשה תשובה ותזכה לעולם הבא. אך מלבד שאמרו חכמים שהתשובה העיקרית היא בימי הבחורות בעוד כח ביד האדם לעשות העבירות... עוד בה כי מי יערוב לו לאדם לחיות עד ימי הזקנה...". ("מגיד חדשות" ח"י דרוש ט"ז)

וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל (י"א ה') – יש לדקדק על אומרו וירד, מה רצה לומר בכך. ואמנם מכאן למדו חז"ל (תנחומא פ"ט) ענותנותו של הקדוש ברוך הוא שלא דן עד שירד לראות, וקל והומר לדיינים שלא ידונו עד שיראו, אך מ"מ הדברים צריכים ביאור. וראיתי במדרש רבה (פרשה ל"ח אות ט') ר' יהודה ור' נחמיה. ר' יהודה אומר, הואיל והם עם אחד ושפה אחת, אם עושין תשובה אני מקבלם. ר' נחמיה אומר, מי גרם להם שימרדו בי, לא על ידי שהם עם אחד ושפה אחת? ועתה לא יבצר וכו'. אמר ר' אבא בר כהנא, מלמד שפתח להם הקב"ה פתח של תשובה שנאמר ועתה, ואין ועתה אלא תשובה שנאמר ועתה ישראל מה וכו'. והן אמרין לא, אמר הקב"ה יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות. עכ"ל. ואפשר שזוהי כוונת הפסוק וירד ה', שירד לפתוח להם פתח של תשובה. וכן תמצא שתיבת תשובה עולה במספר קטן 20 ועם חמש האותיות עולה 25, ועה"כ 26. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

שם שמות באר"ש

דוגמאות משמות רבים של תנאים ואמוראים שלפעמים נכתבו בגמרא בקיצור. גם לגבי קריאה בשם שנקרא בו אדם רשע, ישנה תשובה ארוכה המתפרשת באופן נדיר על פני כשני עמודים, ובה קובע מרן כלל שכל שמשמעות השם טובה מצד עצמה, אין בשם בעיה. ומביא לזה ראיות רבות, כמו שמצינו רבי ישמעאל, כי "ישמעאל" משמעותו ישמע-אל.

נושא נוסף שבו נאספו שאלות רבות, ואף הוא יחודי בכך שמי שואל את מרן שליט"א בזה נחשב כ"שואל כענין", הוא יחס לספרים מסוימים שעלו בהם חששות שונים. השאלות עוסקות בחמישים ספרים שונים - מספר חמדת ימים עד גמרות הרב שטיינזלץ. אבחנה מיוחדת דרושה בשאלות אלו להבחין בין תכלת לקלא אילן - לפעמים מדובר בספרים תמימים שיש בהם דברי כפירה נסתרים, לפעמים הדברים ראויים מצד עצמם ולא מצד המחבר, ולפעמים מדובר בפסילה של ספר ראוי על רקע פוליטי והשתייכותי.

הכלל המנחה את מרן בסוגיא זו היא שכל ספר שיש בו ספק כפירה או פגיעה בדברי חז"ל, יש לימנע ממנו. מדד עיקרי נוסף הוא אם רבותינו הזכירו את הספר והביאו ממנו. בתשובות אלו מסתייע מרן בבקיאותו הגדולה כשהוא מציין היכן הוזכר הספר בספרי רבותינו וכיצד התייחסו אליו.

אחת השאלות שצדו את עינינו בנושא זה, היא אודות ההתייחסות ל"מסכת שיכורים" (חיבור היתולי לימי הפורים הכתוב כפרודיה לגמרא), אשר יצאו עליה עוררין. ושאל השואל: האם בימינו עדיף שיקראו במסכת זו, מאשר יתהוללו ויחוגו וינועו כשכורים בדברים אחרים? במקום תשובה מרן מעיד: "הסבא החסיד ר' רפאל מאזוז זצ"ל היה מביא לי "מסכת שכורים" מדי שנה בגיל 7-8 בהשאלה לעיין בה, ולא פסיק חוכא מפומי".

כמעשהו בכרכים הקודמים, כך בכרך השלישי החדש של שו"ת "מקור נאמן" ישנה התמקדות בנושאים מסוימים, שבהם קובצו תשובות רבות בנושא אחד, כדי שהלומד יקבל היקף גדול בנושא, ולא יזדקק לשוטט בכמה כרכים כדי ללמוד את אותו נושא.

הנושא הבולט הפעם הוא ענין קריאת שמות, וניתן למצוא בו מענה פרטני כמעט לכל השאלות המתעוררות בענין זה. נושא זה המצריך מלבד ידיעות רחבות גם "כתפיים רחבות", הביא לפתחו של מרן מאות שאלות במשך השנים. בספר קובצו למעלה ממאתיים תשובות מרתקות בנושא זה, בהם מרן משיב תוך הבאת ראיות מקוריות ומפתיעות, וסולל דרך ברורה בנוגע לחששות שונים העולים בקריאת שמות. הנה כמה כותרות כדי לשבר את האוזן להיקף שנוגע כמעט בכל מקרה: קריאה בשם שנקרא בו אדם רשע, קריאה בשם שדומה לשם אחר, שם של בת לבן, שמות מלפני אברהם אבינו, קריאה על שם סב או דוד חי, על שם נפטר בגיל צעיר, כיצד מוסיפים שם, אופן קריאת וכתובת שמות שונים ועוד. כמו כן הובא פירוט של עשרות שמות לפי א-ב והתייחסות מרן שליט"א לכל שם.

בנוגע לחשש בקריאת שם על שם אדם שנפטר צעיר, מצא מרן שכנראה גם חוה חששה לכך, וקראה לבנה השלישי שת "כי שת לי אלקים זרע אחר תחת הבל" וגו' (בראשית ד' כ"ה), ולא קראתו הבל. בשאלה שהגיעה מזוג המתווכחים ביניהם על שם לתינוק, מציע מרן פשרה: "אפשר לתת שני שמות, ולא לריב". ומביא דוגמא קולעת לחשיבות לא לריב על שמות: "צא וראה שסיבב הקב"ה שגם אברהם – יצחק (בראשית י"ז י"ז), וגם שרה תצחק (שם י"ח י"ב), כדי שישכימו שניהם על שם יצחק".

תשובה ארוכה במיוחד מתייחסת לקיצור שמות, שבה מרן מעלה כי אין בכך חשש, כשהוא מביא

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

יחף על המטוס

של האיש, והרוחות נרגעו.

בין הנוסעים היה גוי עשיר שהתפעל ביותר מהגינותו של היהודי, וניגש למקום מושבו כדי לשמוע את הדברים ממקור ראשון ולהיודע שאכן יש אנשים ישרים כאלה בעולם... 'אצל גוי זה לא היה קורה', אמר ליהודי.

בשלב מסוים, שאל אותו הגוי על מטרת נסיעתו, והיהודי סיפר לו שבתו אמורה להינשא ואין לו פרוטה לפרוטה, ועל כן נאלץ להתגלגל על פתחי נדיבים. "כמה כסף תכנת לאסוף?" שאל הנכרי ישירות. "25,000 דולרים" נקב היהודי בסכום הדרוש. הגוי לא המתין רגע. הוא קרא לכמה עיתונאים שהיו בטיסה, ואז הוציא מכיסו את פנקס הצ'קים ורשם את כל הסכום הנצרך!

העיתונאים שלפו מצלמות, והביזקו תמונות ללא הרף משך דקות ארוכות.

אלא שכאן התעוררה ליהודי שאלה הלכתית: האם מותר לו לקחת את הכסף מהגוי, שהרי הגמרא (בבא בתרא, דף י' ע"ב) מספרת שרבי אמי סירב לקבל כספים שכאלו בגלל הפסוק (ישעיה כז, יא) "ביבש קצירה תשברנה", וכו', ומסביר שם רש"י: "כשתכלה זכות שבידך, ויבש לחלוחית מעשה צדקה שלהן, אז ישברו", וכך נפסק גם בשו"ע (יו"ד, סימן רנ"ב). נמצא, שאם מאפשרים לגויים לעשות מצוות ולהרכות את זכויותיהם, מקיימים בכך את שלטון הגויים בעולם.

אותו יהודי שכבר הוכיח שרק רצון ה' עומד לנגד עיניו, לא התפתה לשלשל את הכסף לכיסו. כששב לארץ, נכנס לשאול על כך את הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א.

בדברי תשובתו, הביא הרב זילברשטיין את הוראת חמיו, הגאון הרב אלישיב זצ"ל, שאפשר לסמוך בענין זה על דברי הרב 'חסד לאברהם' הכותב שבמקרה שהגויים תורמים כסף מפני שהם מבקשים מהשי"ת 'שיחיה בני', הרי שהם עושים זאת בגדר 'עסק'. הם יודעים שהדבר 'משתלם להם', ולכן הם תורמים, ואין בכך משום ריבוי זכויות לגויים. ואם כן, גם במקרה הנ"ל, כיון שנתנית הצ'ק לוותה בצילומים, והגוי הנותן קיבל על כך כבוד רב, אפשר לומר שהוא עשה זאת לשם הכבוד, ולא תהיינה לו בכך זכויות...

יהודי אחד עמד להשיא את בתו, ובגלל ההתחייבויות הכספיות הגדולות שהיו כרוכות בכך, נאלץ לנדוד לארצות הברית, ולהתדפק שם על בתי נדיבים.

תקופה ארוכה הסתובב בנכר, אך לא הצליח לאסוף סכומי כסף משמעותיים. בשלב מסוים, פגש ידיד שיעץ לו לנסוע לקהילה באוסטרליה. "שם תצליח" הבטיח לו הידיד. היהודי החליט להיענות להצעה, ורכש כרטיס טיסה מארה"ב לאוסטרליה.

כשדה התעופה באמריקה הליכי הבידוק מחמירים ביותר, וגם לאחר שבדקו הפקחים את כל המזוודות והתיקים, הכיסים והבגדים, דרשו מהנוסעים שיחלצו את נעליהם, כדי לבדוק אם הסתירו דבר מה בתוכן. הבדיקה מתבצעת באופן שהנוסע חולץ את נעליו, הולך כברת דרך קטנה יחף, ומיד לאחר שהבדיקה במתקן המיוחד מסתיימת ללא בעיות, הוא מקבל את נעליו בחזרה.

היהודי חלץ גם הוא את נעליו כמתבקש, אך בהגיעו אל המקום בו היו אמורות הנעליים להימסר לו, הופתע להיווכח שבמקום נעליו חיכו לו שם נעליים אחרות. מסתבר שאחד הנוסעים האחרים לקח את הנעליים של היהודי, ובמקומן השאיר את הנעליים שלו...

היהודי הביט בזוג הנעליים הזרות, וכבר שקל בלית ברירה לנעול אותן במקום הנעליים שלו. אולם מבט בוחן גילה לו לתדהמתו צלב קרס המוטבע עליהן. מראה זה לא הותיר עוד ספק בלבו, והוא החליט להישאר יחף ולא לנעול אותן בשום אופן שבעולם.

מחשש לאנטישמיות, כיסה את המניע האמיתי להחלטתו, ותירץ לאנשי הבידוק שאינו חפץ לנעול נעליים שאינן שלו מחשש לגזל. למרות שהחלטה זו הביאה אותו למצב מאוד לא נעים, התחזק האיש מאוד בהחלטתו, וגמר אומר בלבו שבשום אופן לא ינעל נעליים עם שתי-וערב.

כך עלה האיש למטוס בדרכו לאוסטרליה כשהוא יחף, ולא שיער לאן יתגלגלו הדברים. הנוסעים שהבחינו באדם מוזר המתהלך ללא מנעלים לרגליו, החלו לחשוד בו שהוא מוסלמי עויין...

משהודיעו על כך לדיילים, הרגיעו אלו את הנוסעים שאין מה לחוש כיון שמדובר באדם שהחליט לא לקחת נעליים שאינן שייכות לו, בטענה שהדבר נחשב לגזל. הנוסעים במטוס הביעו את התפעלותם מיושרו

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: איך אפשר לקיים מצות הכנסת אורחים בזמננו, הרי באורחים שבאים לבקר ויש להם כל צרכם לכאורה אין משום הכנסת אורחים?
תשובה: לתת לבית התבשיל וכדומה. יש אורחים שהם רוצחים רח"ל ומחריבים את הבית.

שאלה: אדם שקיבל עליו ללמוד משניות מסכת ביכורים, האם צריך ללמוד גם את פרק רביעי, כי ראיתי שם בפירוש הרב קהתי שלדעת רוב מפרשי המשנה אין זה פרק מהמסכת אלא מהתוספתא?
תשובה: ילמד.

שאלה: האם מותר לקרוא את ספר הברית החדשה והקוראן?
תשובה: הברית החדשה אסור לקרוא, והוא בכלל לא תתורו וגו' כי הם עובדי עבודה זרה. הקוראן מותר.

שאלה: אדם המתעורר בלילה להתפנות וחוזר לישון, האם צריך אז ליטול ידיו ולברך אשר יצר וברכות התורה?
תשובה: אינו חייב בברכות התורה, רק יטול ידיו ויברך אשר יצר בלבד (ברכת על נטילת ידים כדאי להשאיר לבוקר, שנתקנה בשביל התפלה לדעת כמה פוסקים). ואם קשה לו ליטול ידיו באמצע הלילה, יכוין בבוקר בברכת אשר יצר על כל הלילה (עפ"ד הלבוש סימן ד' סעיף א' וסיעתו, ועיין ברכת ה' ח"ד פרק ו' סעיף נ"ט).

שאלה: האם אפשר לברך ברכת אשר יצר בהליכה?
תשובה: בעמידה עדיף.

שאלה: הרב חסד לאלפים (סי' ו' סעיף ג') כתב שאם עבר יותר מחצי שעה משעשה צרכיו, שוב לא יברך אשר יצר. האם כך נפסק להלכה?
תשובה: הלכה שיכול לברך עד שעה וחומש. כן פסק הגר"ע יוסף (נר"ו) ע"פ הריטב"א ונימוקי יוסף. וכן עיקר. ולאחרונה העלה הגר"מ לוי זצ"ל בראיות כדעת המשנ"ב שאפילו אחרי שעתיים ויותר אפשר לברך. אבל כדאי לחייב עצמו לפני כן, ויברך פעם אחת על שתיהן. [ועיין בספר מגדולי ישראל ח"ג עמ' רע"ז ובעלון בית נאמן מס' 51 אותיות כ"ב-כ"ה].

שאלה: חוט אחד מחוטי הציצית שנקרע בחלקו, האם הציצית כשרה?
תשובה: אפילו נקרע חוט אחד לגמרי, עדיין כשר, כל שנשארו שבעה חוטים קיימים כידוע.

שאלה: טלית שנקרעה, כתבו הפוסקים שצריך להזהר שלא תקרע רובה, דאז הוי ששה כנפות, ואיכא מאן דאמר דפטורה. האם בטלית קטן צריך להזהר בכהאי גונא שלא יקרע מבפנים עד שהרוב מבפנים יהיה פתוח, או שכל הזהירות שלא יקרע מבחוץ?
תשובה: מסתברא שאין שם כנפות כלל על הקרע מבפנים שהוא בית-הצואר ולא כנף.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה

לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל